

LUTGARDIS CLAES, KONINKLIJKE MILITAIRE SCHOOL

Ingenieur met strepen

Generaal-majoor Lutgardis Claes (1961, Ukkel) werd in mei 2017 de eerste vrouwelijke rector van de Koninklijke Militaire School (KMS) in Brussel. Als zeventienjarige ging ze er in 1978 studeren, bij de eerste groep meisjes die er een officiersopleiding begon. Ze werd Burgerlijk Ingenieur in de vliegtuigbouw én bewapening en ballistiek. We ontmoetten haar in haar statige woonst, de KMS.

DOOR LUC DE SMET

“Toen ik 13 was, beheerste de aankoop van de F16-gevechtsvliegtuigen het nieuws. Die technologie fascineerde mij.” Met de fiets trok ze naar de bib in Halle om meer te lezen over ‘fly by wire’, gasturbines,... Een luchtvaartschool voor dames was er enkel in het Nederlandse Delft “maar studeren in het buitenland was geen optie.” Evenmin was een gepaste studierichting in de middelbare school evident. “De meisjesschool had geen latijn-wiskunde en bij de jongens mocht ik niet... Toen de KMS in 1978 de deuren opende voor meisjes, kwam vader met de krant aangelopen.” Met tien andere dames stapte ze er binnen met de vaste wil er iets van te maken. “Wat je begint, doe je uit. Niet opgeven.” Haar Masterthesis behandelde het preciezer aansturen van luchtafweerkanonnen, rekening houdend met de nauwkeurigheid van de elektrische motoren, de sleet op de rollagers, hard- én software. En of aanpassingen economisch verantwoord waren. “Alle calculaties gebeurden toen nog op een Texas Instruments rekenmachine.” Haar allereerste staffiches, als materieelbeheerder van de trainingsvliegtuigen, schreef ze met de hand, in drie exemplaren, met een carbonpapier tussen elk...

Val niet op, of toch wel

De KMS, opgericht in 1834, telt twee masteropleidingen. De ene ingenieurswetenschappen (deze polytechnische faculteit is defensiegericht met studies over technologie toegepast op wapensystemen) en de andere sociale en militaire wetenschappen eerder gericht

op het ontwikkelen van leiderschap en beheerstechnieken. Er wordt een strikt diversiteitsbeleid gevoerd, met gepaste structuren, vertrouwenspersonen en ombudslui. Dat was niet altijd zo.

Vandaag is één student op vijf aan de KMS een vrouw. Het openstellen van de studie voor dames was een politieke beslissing. Defensie zelf was daar zeer tegen gekant. Claes maakte er het beste van maar het was niet gemakkelijk. “De militaire kaders waren ook ‘overbezorgd’ en wisten niet wat met ons aan te vangen. Val niet op, zei mijn vader, maar we konden niet anders dan ‘opvallen’ in ons uniform dat een duidelijke andere kleur had dan de mannen. We waren áltijd

“Een goede chef kent zijn zwaktes en omringt zich met mensen die sterk zijn in die domeinen.”

Lutgardis Claes, KMS

gezien.” Dat hoefde echter niet altijd negatief te zijn. “Bij Defensie verloopt alles volgens een rangschikking. Deed ik iets goed, was ook dat sneller geweten en kreeg ik meer positieve aandacht. Als jong meisje is het toch vrij indrukwekkend. Je voelt dat men je probeert te beschermen tegen afwijkingen maar die gebeuren toch. Je leert relativeren. On-

dertussen maak je vrienden en collega’s, je bouwt een netwerk.”

Dat het vormingsprogramma van de school op vier pijlers bouwt, het academische, het militaire, het sportieve én de karakteriële factor (leadership), doorbreekt de unidimensionaliteit van klassieke, universitaire studies. “De pijlers vormen de totale mens. Onze jonge officieren begrijpen welke verantwoordelijkheid ze hebben naar hun mensen toe.”

Post-corona aan de KMS

Met de ‘lockdown light’ stuurde ze alle 520 studenten en 180 officieren in opleiding naar huis, met uitzondering van de buitenlanders. Tot einde mei werd het afstandsonderwijs volgehouden. In juni liepen de examens ‘live’. “We ondervonden dat de studenten een grote nood hebben aan de KMS, om samen te studeren en elkaar erdoor te sleuren.” Dit academiejaar wordt opnieuw on site lesgegeven, rekening houdend met de corona-maatregelen, deels in de klas, deels op de kamer,... Dat vergt enig hertekenen van de KMS. “Voortaan zullen alle studenten op de campus een eenpersoonskamer hebben en een gelijke internetverbinding.” Hoewel de selectie even stilgelegd werd, resulteerde de telefonische inschrijving in mei in evenveel sollicitanten als vorig jaar. “Jaarlijks rekruteert het leger een 250 officieren. Zowat de helft daarvan aan de KMS, de andere helft ‘op diploma’. Dat zijn juristen, dokters, historici,... masters die defensie extern aanwerft.” HR-modellen evolueren. Waar vroeger driekwart van de gerekruteerden hun hele loopbaan in het leger doorliepen, is dat vandaag wellicht nauwelijks de helft. Bovendien is er een steile veroudering. “Wij moeten dus meer rekruteren.” De KMS mikt op 250 studenten, een verdubbeling tegen 2030.

Besparingen zetten die rekrutering echter onder druk. “Daardoor konden we de pensioneringsgolf van babyboomers niet volgen, tellen we minder mensen dan nodig en worden er ook burgers

Foto: LLDS

Je kan niks alleen

“Je bent een eiland met je mensen. Een technisch officier die louter bevelen geeft... het zal niet gebeuren. Als chef kan je niks alleen. Je neemt de eindbeslissing en draagt de verantwoordelijkheid maar je moet over de juiste info beschikken. Een goede chef kent zijn zwaktes en omringt zich met mensen die sterk zijn in die domeinen. Je moet je experts verantwoordelijkheid geven en respect hebben voor hun kennis. Elk radertje heeft zijn waarde”, zegt Lutgardis Claes. Dat vindt ze toch één van de belangrijkste aspecten in haar loopbaan: “Als ingenieur in de KMS weet je dat met mensen werken deel uitmaakt van de job. Het gaat er om stelselmatig je interpersoonlijke methodes te verbeteren en elk in zijn waarde te laten.” Maar ook de korpsgeest te voeden. “Met corona voelen we dat de jongere studenten nood hebben aan de persoonlijke interactie, aan samen studeren...”

statutair aangeworven.” Burgerrepetitoren voor taal, wiskunde en sociologie, bijvoorbeeld. “We hebben de indruk dat er vandaag wat meer interesse is. Door corona of het aanzwengelen van de externe communicatie? Studeren bij defensie was weinig gekend. We werken daar hard aan.” Ieder die voldoet aan de ingangsvoorwaarden, slaagt en batig gerangschikt is in het ingangsexamen kan beginnen. De student krijgt het

startloon van een soldaat en gratis logement. Het diversiteitsbeleid wordt breed bekeken: man vrouw, taal, huidskleur,...

Brede horizon

Aanvankelijk was Claes ‘hands on’. Met haar crew chiefs maakte ze de lesvliegtuigen Alpha Jet klaar voor hun volgende vlucht aan de toenmalige pilotschool in Sint-Truiden. Ze leidde

er een team van tachtig techniekers. Daarna schoof ze naar het onderhoud van de SIAI Marchetti, Fouga en Alpha Jet. Een ‘luxe garage’, zeg maar, waar de grote herstellingen en maintenance gebeuren. Carrièrematig leerde ze grotere entiteiten aan te sturen “maar ook met meer technologie.” Ze trok naar de staf om zich toe te leggen op het vlootbeheer van de trainingsvliegtuigen en zich te buigen over budgettaire aspecten. Vervolgens keek ze als Quality Assurance Representative toe op de uitvoering van defensiecontracten in de industrie (Sabca, Sonaca,...), zoals voor de Spaanse F1 Mirages, de F16,... “Andere Navo-landen gaven mij delegatie om hun contract op te volgen.” Ze was materiaalbeheerder van transportvliegtuigen: C130, A310, Embraer, Falcon 20-900B. Als aankoopofficier (vanaf 2005) was ze betrokken bij het A109 helikoptercontract, de aankoop van het A400M-transporttoestel en onderhoudsprogramma’s voor vliegend materieel.

In 2007, na een kwarteeuw ‘vliegtuigen’, werd ze projectofficier voor milieubeleid en -planning. Het jaar daarvoor ging het Rekenhof over het bodembeheer bij defensie. “Verschillende kazernes werden gesloten en veel terreinen van Defensie kwamen op de markt. In Vlaanderen moesten we bij OVAM de juiste certificaten halen om de terreinen te verkopen.” Ze dook in de regionale milieuwetgevingen, schreef een gezamenlijk milieubeleid voor defensie uit, sloot akkoorden af, haalde milieuvergunningen binnen, stelde ook de jaarbudgetten op om aan bodemsaneringen te doen. “Rond intensieve saneringen deden we wetenschappelijk onderzoek.” Zo had een bepaald kwartier een te grote koolwaterstofverontreiniging om klassiek te saneren. “We gingen toen in zee met de univ in Diepenbeek en plantten verschillende soorten populieren langs die pluim. In hun wortelstelsel injecteerden we een stof die de boom aanzet de koolwaterstoffen op te nemen. Het vergt wel twintig jaar maar met heel mooie resultaten. Later gaan de bomen om

en worden ze verbrand in aangepaste installaties.”

“Evolueren van de ene job naar de andere verbreedt onze horizon.” Na de beleidssectie bij de DG Material Resources werd ze in 2013 militair adviseur bij de Belgische vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties. Op 155 landen was ze toen de enige vrouwelijke adviseur. Maar dat evolueerde zeer snel. “Wor-

den wekken, voorbeelden trekken.”

New-York was een leerrijk venster

op de wereld. “De hele politiek werd er globaal, multilateraal. Het doet de schellen van de ogen vallen.”

Ook ervaarde ze dat België er vaak boven zijn gewicht bokst. “We worden gezien als een

land met ervaring. En met respect voor onze internationale vertegenwoordigers. Onze diplomaten staan professioneel sterker dan we misschien zouden denken. Ons land heeft heel wat pijlen

op zijn boog.” Ze wijst naar Michèle Coninx, Executive Director van het Uitvoerend Directoraat van het Antiterrorismecomité van de Verenigde Naties, en Peter Piot, voormalig directeur van UNAIDS,... maar tegelijk: “België kijkt nog teveel inwaarts om zijn toekomst te plannen.”

Vier jaar later, in 2017, werd ze gepromoveerd tot generaal-majoor van

het Luchtwezen.

De tweede vrouwelijke generaal

ooit in België. “Je moet ‘gekozen’

worden.” Eerst als majoor, dan als

luitenant-kolonel, dan als kolonel.”

Verschillende jaren kandideerde ze voor generaal.

2017 was het jaar van de laatste

kans. Ze werd

gekozen én benoemd tot rector van de KMS. Nu, nog eens drie jaar later, is ze net met pensioen “maar tot het einde van het jaar leid ik nog steeds de KMS.” Plannen? “Ja.” ■

“Ons Erasmus-charter zorgt voor contacten in heel Europa. We laten ons ook benchmarken.”

Lutgardis Claes, KMS

De KMS

Aan de KMS behalen studenten, zowel in SSMW als in de Polytechnische richting, Bachelor en Master diploma, MaNaMa en ze kunnen er ook doctoreren. “Principieel opteren we voor een co-doctoraat waarbij de kandidaat een partner vindt aan een andere universiteit. Al onze profs en docenten PhD’s hebben op die manier voorkeursrelaties met de universitaire wereld. Ons Erasmus-charter zorgt voor contacten in heel Europa. We laten ons ook benchmarken. In 2021 komt er een nieuwe visitatie om onze accreditatie te verlengen”, aldus rector Lutgardis Claes.

De academische departementen zijn belast met onderwijs maar een derde van de tijd van de staf gaat naar wetenschappelijk onderzoek en een derde naar maatschappelijke inzet. “De departementen werken ook oplossingen uit voor leger en defensiestaf.” Claes wijst bijvoorbeeld naar de onderzoeksgroep, die instaat voor de bescherming tegen explosies, naar het CISS departement dat zich ook buigt over cryptografie- en stenografie, cyber, sensoren, imaging- en beeldinterpretatie, radio,... Chemie buigt zich dan weer over energetische materialen, propulsoren, springstoffen,...

“Onze profs moeten fundamenteel onderzoek blijven doen. Dat wordt deels extern gefinancierd en deels door het KHID (Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie) dat een jaarprogramma opstelt op basis waarvan we vorsers kunnen aanwerven. Via dat programma met een hogere TRL-waarde nemen we ook deel aan NAVO-werkgroepen. Via samenwerkingsakkoorden met privé-bedrijven doen we onderzoek in de departementen van de KMS maar ook in het Militair Hospitaal en de Defensielabo’s. De thema’s gaan van fagen tot het automatisch landen en opstijgen van drones op schepen, de detectie van en met drones, less lethal wapens, kernfusie... We doen ook een constante analyse van de dreiging/risico’s.” Als federale entiteit is de KMS as such niet in regionale instanties vertegenwoordigd maar “onze mensen bouwen hun netwerken uit en ik heb contact met rectoren van alle universiteiten.”

Foto: LDS